

національної детермінації – волю до творчого самовираження, самоствердження та самовизначення [5, с. 47-51].

Взаємодія з якими, дає змогу зберегти цілісність розуміння особи як учасника соціального процесу та нівелювати конфлікт, що може розвинутися, коли ідентичність, обрана індивідом, несумісна з ідентичністю, нав'язаною іншими, або соціальним контекстом, у якому ідентичність постійно відтворюється; створити структуру цінностей, учасників навчального процесу, для набуття ними почуття єдності. А також, врегулювання конфронтацій, за допомогою виявлення спільних дій та мотивів діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кельман М. С., Мурашин О. Г. Загальна теорія держави та права : підручник. Київ : Кондор, 2005.
2. Dubchenkova N. O. Cognitive interest as a factor in the development of activity and independence in teaching children. *Science, education and innovation. Collection of articles: International scientific and practical conference*. 2016. № 3. P. 110–113.
3. Korostelina K. V. Formation of National Identity and Conflict Intentions of Minorities. New York : Social Identity and Conflict. Palgrave Macmillan, 2007.
4. Palatkina G. V. Multicultural education: equal opportunities and equal rights. *Proceedings of the Volgograd state pedagogical University*. 2015. № 2. P. 32–36.
5. Sidorov N. R. Psychology of deviant behavior: a new look. *Bulletin of the practical psychology of education*. 2008. № 2. P. 47–51.

Окаєвич Анастасія Валеріївна

аспірантка кафедри соціальної роботи і
менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна

Калаур Світлана Миколаївна

доктор педагогічних наук, професор,
директор центру післядипломної освіти
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ У ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Вступ. Сучасні підходи до проблеми формування особистості професіонала та майбутнього офіцера Збройних сил України, зокрема,

обумовлені актуальною потребою забезпечення належного рівня сформованості у них професійних якостей, що є передумовою забезпечення успішного виконання службово-бойових завдань. Крім того, особливості професійної підготовки майбутніх офіцерів зумовлені потребою зміни системи військової освіти України відповідно до окреслених напрямів її розвитку із урахуванням досвіду підготовки офіцерів у навчальних закладах країн-членів НАТО та набутим досвідом російсько-української війни. З огляду на зазначене, одним із пріоритетних завдань професійної підготовки майбутніх офіцерів є формування їхніх професійних якостей у відповідності до викликів сьогодення та опанування курсантами практичними механізмами вирішення актуальних завдань професійної діяльності через впровадження та використання активних форм і методів навчання.

Виклад основного матеріалу. Визначальний вплив на формування професійних якостей майбутнього офіцера має реалізація в освітньому процесі організаційних та педагогічних умов професійної підготовки курсанта із урахуванням притаманних професії особливостей та успішного досвіду реалізації службових компетентностей.

Як зазначає В. Ягупов, найважливішою передумовою бойового потенціалу Збройних сил України є всебічно підготовлений військовослужбовець, його свідомість, знання, уміння, навички, творча та інноваційна активність, розвинута емоційно-вольова сфера психіки, військово-технічна кваліфікація, переконання, мотивація та ідеали. Усе це, на думку дослідника, вимагає, по-перше, концептуального визначення освітніх, виховних і розвиваючих цілей військово-дидактичного процесу і, по-друге, конкретного формулювання змісту загального, загальновійськового, військово-професійного та гуманітарного навчання. Вони, беручи до уваги інформаційні структури, пізнавальні, мотиваційні та емоційно-вольові процеси військовослужбовців, а також конкретні умови, призначення та результати їх підготовки, визначають конкретні дидактичні завдання підготовки кожного військового спеціаліста і підрозділу, окремих військових частин, з'єднань, об'єднань, видів і родів військ за певний період часу. Колективний характер сучасної бойової техніки та зброї потребує особливо докладного визначення таких дидактичних задач, які забезпечили б не тільки формування індивідуальної бойової майстерності, а й колективну злагодженість підрозділу (частини, з'єднання, об'єднання, видів і родів військ та в цілому Збройних сил України) [5].

Щодо офіцерського складу, то випускник вищого військового навчального закладу повинен мати належний рівень:

– знань як сформованості концептуальних знань, набутих у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень, критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності;

– умінь як здатності до розв’язання складних непередбачуваних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів;

– комунікації, як здатності донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності, здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію;

– самостійності і відповідальності, як здатності до управління комплексними діями або проектами, відповідальності за результати своєї діяльності, за прийняття рішень у непередбачуваних умовах, відповідальності за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб, здатності до подальшого навчання з високим рівнем самостійності [3, с. 14].

З огляду на особливості професії офіцера, серед яких насамперед необхідно відмітити необхідність володіння офіцером відразу після випуску з навчального закладу професійною компетентністю, достатньою «не лише для виконання посадових обов’язків, але й необхідною для забезпечення потреб оборони держави» [2, с. 35], що передбачає готовність до ухвалення виваженого управлінського рішення в умовах впливу негативних чинників, притаманних умовам виконання службово-бойових завдань, щодо системи методичних і загально-дидактичних принципів, на яких базується педагогічний процес навчання майбутніх офіцерів.

Узагальнення поглядів дослідників на проблему професійної підготовки майбутніх офіцерів дозволяють виокремити низку груп професійних особистісних якостей, серед яких визначальними вбачаються такі:

– організованість як здатність до організації власної військово-професійної діяльності та діяльності підпорядкованого особового складу, здійснення її прогнозу, координації, оперативного реагування та своєчасного корегування, контролю та аналізу результатів;

– цілеспрямованість, інтерес та ініціативність при вирішенні завдань, стійка потреба пошуку варіантів дій в нетипових ситуаціях;

– лідерство як здатність впливу на особовий склад через неформальні управлінські ознаки, мотивація до успішної реалізації професійних компетентностей як офіцера, так і підлеглих;

– адаптивність як здатність адаптуватися до нетипової ситуації службово-бойової діяльності, подолання стереотипних шаблонів вирішення професійних проблем, здатність до оперативного ухвалення управлінського рішення;

– комунікативність як здатність налагоджувати та підтримувати контакти з іншими суб’єктами військово-професійної діяльності, налагоджувати та підтримувати ефективну суб’єкт-суб’єктну професійну взаємодію [1].

Як зазначає Л. Снігур, сучасний офіцер – це «вмілий організатор, людина високих принципів, здатна ініціативно і творчо застосовувати на практиці все нове, передове, що з'являється у військовій справі. Як вимогливий і турботливий командир і начальник, він уміє і любить працювати з людьми, цінує колективний досвід, прислухається до думки товаришів, критично оцінює досягнуте. У розбудові та зміцненні Збройних сил України офіцерські кадри посідають винятково важливе місце. Сучасний офіцер, який має високу довіру народу, покликаний якісно навчати і виховувати підлеглих. ... Сучасний офіцер шляхом індивідуального та колективного впливу постійно здійснює виховання воїнів, організовує їх діяльність та здійснює контроль за нею, готує воїнів і військові колективи до успішних бойових дій, до виконання завдань бойового чергування в умовах мирного часу» [4, с. 304-305].

Належний рівень сформованості професійних якостей майбутнього офіцера, як результат професійної підготовки, є визначальною умовою успішності реалізації офіцером себе у професії, зокрема молодого офіцера.

Висновки. Узагальнюючи, в умовах відбиття збройної агресії актуалізується проблема пошуку дієвих підходів до формування у курсантів професійних якостей, що матиме своїм наслідком готовність випускника до адекватного реагування на ситуації з нормативною невизначеністю, усвідомленого прояву ініціативи, прийняття на себе повної відповідальності за ухвалені управлінські рішення. Даний аспект обумовлює подальші перспективи дослідження щодо розробки методики формування професійних якостей майбутніх офіцерів у вищому військовому навчальному закладі із використанням потенціалу тренінгових технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Капінус О. С. Методологія, теорія і методика формування професійної суб'єктності майбутніх офіцерів Збройних сил України : монографія. Житомир : Вид. О. О. Євенок, 2020. 600 с.
2. Нецадим М. І. Військова освіта України: історія, теорія, методологія, практика : монографія. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2003. 852 с.
3. Професійний стандарт офіцера тактичного рівня Збройних Сил України – фахівця військового управління. Київ, 2016, 51 с.
4. Снігур Л. А. Військова психологія і педагогіка : підручник. Луцьк, 2010. 576 с.
5. Ягупов В. В. Військова психологія : підручник. Київ : Тандем, 2004. 656 с.